

SVENSK EKONOMI

Lägesrapport av den svenska ekonomin enligt regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2009 och finanskrisen.

OFRs RAPPORTSERIE OFFENTLIG SEKTOR I FOKUS 4/2008

Lägesrapport av den svenska ekonomin enligt regeringens bedömning i budgetproposition för 2009 och finanskrisen.

De offentliga finanserna påverkas i hög grad av hur ekonomin utvecklas i Sverige och i omvärlden. Såväl de statliga som de kommunala finanserna påverkas främst av förändringar i arbetslöshet, löner och priser. Därför ges här en kort sammanfattning av regeringens syn på de makroekonomiska förutsättningarna, vilken också ligger till grund för regeringens budgetproposition för 2009.

Efter att budgetpropositionen presenterades har den finansiella oron förvärrats, där allt fler länder däribland Sverige har dragits med. Detta kommer att få effekter på den reala ekonomin i Sverige. Problemet är att dagens prognosmodeller som Konjunkturinstitutet, Riksbanken och regeringen använder har svårt att hantera dessa typer av chocker, vilket medför att osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen i Sverige är svårbedömd. Klart är dock att den fördjupade finansiella oron kommer att förstärka den "normala" konjunkturedgång som prognosmakare under lång tid har förutspått.

Finanskrisen – en sammanfattning

Allt fler länder har dragits in i den finansiella kris som startade i USA. Vi ser nu hur denna finansiella oro dels får återverkningar i hela det globala finansiella systemet (som på sista tiden nära nog har kollapsat), dels hur denna finansiella instabilitet även får reala effekter på världens ekonomier.¹ Frågan är – vad är det som händer och varför? Även om det kommer att dröja innan vi vet svaren går det att grovt sammanfatta händelseförloppet.

- Under 2000-talets första hälft ökade bostadspriserna kraftigt i USA. Under samma period började kreditgivare i USA vända sig till en ny målgrupp genom att erbjuda bolån till tillgångslösa låntagare med låg eller ingen inkomst. Detta skedde via s.k. subprime-lån, där låntagaren lockades med inledningsvis mycket fördelaktiga villkor. Subprimemarknaden står idag för cirka 15 procent av den totala amerikanska bolånemarknaden.
- Dessa lån byggde dock på att en fortsatt värdeökning på amerikanska hus skulle garantera en vinst för både långivare och låntagare (även om huset skulle behövas säljas på exekutiv auktion). För att finansiera långivningen och sprida riskerna kunde kreditgivaren sälja lånen vidare

¹ I allmänhet är det Riksbankens penningpolitik som står i fokus, men under senare tid har fokus riktats mot Riksbankens mål om finansiell stabilitet. Riksbanken ansvarar nämligen för att betalningssystemet i Sverige fungerar väl.

till finansiella placerare världen över i form av obligationer med lånen som säkerhet.

- För att underlätta riskspridningen paketerades dessa obligationer tillsammans med andra typer av räntebärande papper till s.k. strukturerade kreditinstrument. Dessa såldes inte på marknaden utan skraddarsyddes till respektive investerare. Därmed fanns inget marknadspris utan priset sattes utifrån komplicerade teoretiska modeller.
- Under 2006 rasade bostadsinvesteringarna i USA och antalet osålda hus ökade kraftigt. Husägare tvingades sälja till priser som var lägre än lånen, vilket skapade förluster hos kreditgivarna (eller snarare hos banker och andra aktörer på finansmarknaderna som köpt en stor del av fordringarna). Under sommaren 2007 fick de ökade kreditförlusterna kreditvärderingsbolagen att sänka kreditvärdighetsbetyget på ett flertal värdepapper med säkerhet i subprime-lån, vilket sänkte priset kraftigt på de strukturerade kreditinstrumenten.
- Uppbromsningen på den amerikanska bostads(låne)marknaden blev därmed den utlösande faktorn till den turbulens på de finansiella marknaderna som observerades under sensommaren 2007, med bl.a. kraftigt stigande riskpremier², låg likviditet och volatila aktiekurser som följd.
- Under hösten 2007 deklarerade ett flertal banker att de hade avsättningar för väntade förluster på huslån. Att dåliga lån dök upp i allt fler bankers balansräkningar blev startskottet till att bankerna blev ovilliga att låna ut till varandra, till följd av osäkerheten om vilka banker som hade stora volymer av dåliga lån. När likviditeten på internbankmarknaden minskade klev ett flertal centralbanker in med pengar för att säkerställa tillgången på likviditet för banksystemet.
- Därefter kom finanskrisen in i en andra fas. Allt fler banker fick nu solvensproblem när dåliga lån tvingades upp i balansräkningarna. Här har det inte funnits samma vilja (av förklarliga skäl) hos myndigheterna att hjälpa konkursmässiga banker och bolåneinstitut. Det finns dock undantag där det har ansetts nödvändigt för en regering att gå i god för

² Riskpremien steg från historiskt väldigt låga nivåer som hade sitt ursprung i allt för optimistiska förväntningar om låntagares betalningsförmåga. Att kreditgivare kunde sälja "risken" till andra finansiella placerare kan ha bidragit till att kreditkontrollen av låntagare blev undermålig.

bolagets skulder (t.ex. bolåneinstituten Fannie Mae och Freddie Mac).

- Under 2008 har allt fler finansföretag fallit medan andra har räddats av myndigheterna. Centralbanker och regeringar runt om i världen försöker nu med olika medel upprätthålla betalningssystemen, där bankerna nu har extremt svårt att få krediter på längre löptider. Dessutom får finansorn nu reala effekter på ekonomin, vilket har föranlett vissa centralbanker att sänka räntan. Dilemmat för centralbankerna har varit att en sänkning av reporäntan kan underblåsa inflationen som i många länder redan nu ligger på en hög nivå. Denna oro är befogad om de reala effekterna av finansorn på ekonomin blir måttliga – en oro som verkar allt mindre relevant nu.
- Krisen är således ett resultat av osund kreditgivning och osäkerhet om var de dåliga krediterna finns. Sannolikt kommer finanskrisen att pågå tills större delen av alla kreditförluster är upptagna i bankernas balansräkningar. Först då kommer förtroendet banker emellan att normaliseras. Detta förutsätter dock att inte betalningssystemen kollapsar totalt dessförinnan. Dessutom kommer det att krävas att de amerikanska huspriserna slutar falla innan vi kommer att se en vändning i finanskrisen (gäller säkerligen bostadsmarknaderna i fler länder, se t.ex. situationen i Storbritannien).
- I augusti trodde Konjunkturinstitutet att den finansiella oron klingar av under 2009. Frågan är om de senaste veckornas ytterligare fördjupning av krisen har spolierat denna önskan. Det är dock troligt att den åtstramande utlåning och omvärdering av risk som nu sker i bl.a. USA resulterar i en sundare kreditgivning framöver.

Det ekonomiska läget enligt regeringens budgetproposition

Internationell konjunkturutveckling

Den fördjupade finansiella turbulensen har bidragit till att den internationella konjunkturförsvagningen bedöms bli djupare och mer långvarig än vad som förutsågs i 2008 års ekonomiska vårproposition. Oron på de finansiella marknaderna, som har sitt ursprung i problemen på den amerikanska bostadsmarknaden, har bidragit till global stram kreditgivning och höga riskpremier i utlåningsräntorna.

Tabell 1: Ekonomiska indikationer för världen

Procentuell förändring

	2007	2008	2009	2010	2011
Bruttonationalprodukt					
Världen	4,9	3,9	3,6	4,5	4,5
USA	2,0	1,6	1,2	2,7	3,0
Asien (exkl. Japan)	9,1	7,1	7,5	8,5	8,2
Japan	2,1	1,4	1,3	1,4	1,1
Euroområdet	2,7	1,4	1,1	2,0	2,3
Sverige	2,7	1,5	1,3	3,1	3,5
Konsumentpriser¹					
USA	2,9	4,7	2,7	2,0	2,2
Japan	0,0	1,4	0,9	0,8	0,8
Euroområdet	2,1	3,6	2,5	2,0	1,9
Sverige	1,7	3,7	2,1	-	-
Arbetslöshet²					
USA	4,6	5,5	6,1	5,4	5,0
Japan	3,9	4,0	4,0	3,8	3,8
Euroområdet	7,4	7,3	7,7	7,8	7,6
Sverige	6,2	6,0	6,4	6,6	6,0

¹ HIKP för Euroområdet och Sverige, KPI för USA och Japan

² Procent av arbetskraften (Eurostats definition för Euroområdet och Sverige, nationell definition för USA och Japan)

Källa: Budgetpropositionen för 2009

Tilltagande osäkerhet och ökade lånekostnader påverkar hushållens konsumtion och företagens investeringar, vilket betyder att finanskrisen förstärker den redan inledda konjunkturavmattningen. Regeringens bedömning är att den globala konjunkturen återhämtar sig i slutet av 2009.

Utifrån dessa internationella betingelser har förutsättningarna för svensk export försämrats sedan 2008 års ekonomiska vårproposition presenterades.

Den finansiella krisen har förvärrats ytterligare efter det att budgetpropositionen för 2009 presenterades, vilket har bidragit till att marknaderna för långfristiga krediter fungerar allt sämre. Banker och företag globalt har fått det allt svårare att få lån på längre löptider.

Svensk konjunkturutveckling

Svagare exportefterfrågan och kapacitetsbegränsningar bidrog till att den svenska konjunkturen mattades av 2007. Den avmattning i hushållens konsumtion och företagens investeringar som observerades i inledningen av 2008 har ytterligare förstärkts av den finansiella oron. Sammantaget bedöms exporten, investeringarna och hushållens konsumtion utvecklas svagt 2008 och 2009, och BNP-tillväxten beräknas uppgå till beskedliga 1,5 procent i år och 1,3 procent 2009.

Tabell 2: Försörjningsbalans

	Mdkr ¹ 2007	Procentuell volymförändring				
		2007	2008	2009	2010	2011
BNP	3071	2,7	1,5	1,3	3,1	3,5
<i>BNP, kalenderkorrigerad</i>		2,9	1,2	1,4	2,8	3,4
Hushållens konsumtionsutg.	1434	3,0	1,8	2,3	3,2	3,2
Offentliga konsumtionsutg.	797	1,1	0,4	0,9	0,0	0,0
<i>Statliga</i>	213	-0,6	-0,9	0,3	-1,5	-1,3
<i>Kommunala</i>	584	1,7	0,9	1,2	0,5	0,4
Fasta bruttoinvesteringar	582	8,0	3,0	-0,8	4,4	7,5
<i>Näringslivet</i>	390	8,9	3,5	-0,1	-	-
<i>Bostäder</i>	103	8,7	-0,6	-6,4	-	-
<i>Stat</i>	42	-4,1	10,2	2,5	-	-
<i>Kommunala</i>	47	10,9	0,1	2,2	-	-
Lagerinvesteringar ²	24	0,7	-0,5	-0,1	0,2	0,1
Export	1609	6,0	4,6	3,8	7,3	6,5
Import	1373	9,6	4,3	4,1	7,4	6,7

¹ Löpande priser

² Bidrag till BNP-tillväxten

Källa: Budgetpropositionen för 2009

Avmattningen i offentlig konsumtion beror till viss del på att den kommunala konsumtionen blir svagare 2008 och 2009, men också av att pris- och löneuppräkningskostnaden av anslagen till de statliga myndigheternas förvaltningskostnader fortsätter att minska 2008. För 2009 förväntas dock lanserade förslag bidra till att den statliga konsumtionen växer något 2009.

Sammantaget är regeringens bedömning att den internationella och inhemska efterfrågan kommer att återhämta sig gradvis och att BNP-tillväxten i Sverige stiger något snabbare än potentiell tillväxt under 2010 och 2011.

Svensk arbetsmarknad

I Tabell 3 presenteras nyckeltal för arbetsmarknadsområdet. Trots att BNP-tillväxten dämpades redan 2007 har sysselsättningen och antalet arbetade timmar ökat mycket starkt de senaste åren. Detta resulterade i att produktivitetstillväxten dämpades kraftigt och till och med blev negativ.

En fortsatt svag konjunktur under återstoden av 2008 och under 2009 väntas medföra att efterfrågan på arbetskraft dämpas. Regeringens bedömning är dock att de förslag som lämnas i budgetpropositionen för 2009 bidrar till en högre sysselsättning och BNP-tillväxt än vad som annars skulle ha varit fallet.

Tabell 3: Nyckeltal för arbetsmarknadsområdet

Procentuell förändring om annat ej anges

	2007	2008	2009	2010	2011
Arbetskraft (ILO) ¹	1,4	1,0	0,4	0,0	0,3
Antal sysselsatta (16-64)	2,4	1,2	0,0	-0,2	0,9
Arbetslöshet (ILO) ^{2, 3}	6,2	6,0	6,4	6,6	6,0
Arbetsmarknadspol. progr. ²	1,9	1,7	1,9	1,9	1,9
Reguljär syss. grad (16-64)	75,0	75,7	75,5	75,1	75,8
Reguljär syss. grad (20-64)	79,4	80,2	80,0	79,6	80,1
Produktivitet ⁵	-0,5	-0,5	1,9	2,9	2,5
Arbetade timmar ⁵	3,5	1,7	-0,5	-0,1	0,9

¹ Inklusive heltidsstuderande arbetssökande i åldern 16-64 år² Procent av arbetskraften³ Öppet arbetslösa och heltidsstuderande arbetssökande i åldern 16-64 år⁴ Enligt AKU efter statistikomläggningen 2005⁵ Kalenderkorrigerat

Källa: Budgetpropositionen för 2009

I takt med att sysselsättningen sjunker framöver stiger arbetslösheten för att 2011 åter sjunka när efterfrågan på arbetskraft tilltar. Först 2011 bedöms sysselsättningen öka igen och fullt resursutnyttjande på arbetsmarknaden bedöms nås 2012, då sysselsättningsgapet bedöms bli noll.

Löner och inflation*Lönebildning och löneutveckling*

I Tabell 4 visas löneutvecklingen i Sverige fördelade efter bransch/sector enligt regeringen respektive Konjunkturinstitutet. De avtal som hittills slutits 2007 har hamnat på högre nivåer än vad som var fallet i avtalsförhandlingarna 2004 och 2005, vilket inte är så konstigt med tanke på att avtalsrörelsen genomfördes i en ekonomi som karaktäriserades av tilltagande resursutnyttjande.

Som framgår av tabellen blev dock löneökningstakten oväntat låg 2007, trots ett ansträngt resursutnyttjande på arbetsmarknaden. Regeringen framför två tänkbara förklaringar till att utfallet blev så lågt, trots relativt höga centrala avtal.

- Strukturella orsaker – äldre erfarna har ersatts med yngre oerfarna
- Tidigare genomförda reformer har haft en återhållande effekt på löneutvecklingen

Tabell 4: Timlön enligt Konjunkturlönestatistiken

Årlig procentuell förändring

	Enligt Budgetpropositionen för 2009				
	2007	2008	2009	2010	2011
Industri	3,7	4,3	4,0	-	-
Byggindustri	2,6	4,5	4,2	-	-
Tjänstebranscher	3,4	3,8	4,0	-	-
Kommunal sektor	2,8	5,0	4,4	-	-
Stat	3,7	3,9	3,9	-	-
Totalt	3,3	4,3	4,1	3,5	3,8

	Enligt Konjunkturinstitutets Konjunkturläge - augusti 2008				
	2007	2008	2009	2010	2011
Industri	3,7	4,4	3,9	3,5	-
Byggindustri	2,6	4,7	4,2	3,3	-
Tjänstebranscher	3,3	3,8	3,9	3,5	-
Kommunal sektor	2,9	4,9	4,1	3,7	-
Stat	3,5	4,0	3,9	3,6	-
Totalt	3,3	4,2	4,0	3,6	-

Källa: Regeringen och Konjunkturinstitutet

Under 2008 väntas löneökningstakten bli högre i offentlig sektor än i näringslivet. En anledning till detta är att Kommunal får ut majoriteten av sin avtalsökning i januari 2008. I takt med att resursutnyttjandet blir mindre ansträngt växlar löneökningstakten ned från och med 2009.

År 2010 löper de flesta centrala löneavtalen ut och förhandlingar om nya avtal kommer att genomföras i ett betydligt sämre konjunkturläge än 2007. Under 2011 bedöms lönerna öka något snabbare än 2010 då resursutnyttjandet på arbetsmarkanden beräknas tillta. Regeringens bedömning är dock att löneökningstakten 2011 kommer att hamna på en nivå som är förenligt med Riksbankens inflationsmål (eller till och med något lägre än vad som är långsiktigt hållbart).

Inflation och reporänta

Stabila priser är en förutsättning för god tillväxt och full sysselsättning. Riksdagen har därför lagt fast att den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver på denna grund penningpolitiken självständigt. Riksbanken definierar prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex ska begränsas till 2 procent per år med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt.

Viktiga begrepp

- *Konsumentprisindex (KPI)* mäter den genomsnittliga prisutvecklingen på hushållens konsumtion av varor och tjänster.
- *KPIX (tidigare benämnd UNDI1X)* är ett mått på underliggande inflation som Riksbanken använder som riktmärke för penningpolitiken. Skillnaden jämfört med KPI beror främst på att hushållens räntekostnader för egna hem samt direkta effekter av subventioner har exkluderats.
- *HIKP* är ett harmoniserat index för konsumentpriser framtaget av EU för internationella jämförelser. Skillnaden jämfört med KPI beror främst på olika täckning inom bostadsposten och social omsorg.
- *Reporäntan* är den ränta som bankerna kan låna eller placera till i Riksbanken under sju dagar.

Inflationen, mätt som den procentuella förändringen av de genomsnittliga konsumentpriserna under en tolv månadersperiod, har stigit under de senaste åren. Sedan slutet av 2007 har den uppmätta KPI-inflationen legat över 3 procent, vilket är Riksbankens övre toleransgräns. I första hand är det tilltagande räntekostnader för egna hem som bidragit till att höja KPI-inflationen, men även stigande livsmedels- och energipriser har påverkat KPI-inflationen. Exkluderas dessa tre faktorer ligger inflation kring 1 procent.

Regeringens bedömning är dock att energi- och livsmedelspriserna dämpas framöver. Även den svagare efterfrågan och produktivitetsökningar 2009 bör resultera i att inflationen sjunker framöver: Regeringens bedömning är att inflationen är i linje med Riksbankens mål 2009-2011.

Tabell 5: Konsumentpriser och reporäntan

	2007	2008	2009	2010	2011
KPI, årsgenomsnitt	2,2	3,8	2,4	1,3	2,7
KPIX, årsgenomsnitt	1,2	2,8	2,1	1,3	1,7
HIKP, årsgenomsnitt	1,7	3,7	2,1	-	-
Reporänta, december	4,00	4,75	3,00	3,25	4,00

Källa: Budgetpropositionen för 2009

Reporänteprognos enligt Riksbanken och Konjunkturinstitutet

	2008	2009	2010	2011
Reporänta, kvartal 3 (Riksbanken)	4,70	4,60	4,30	4,30
Reporänta, dec (KI)	4,50	3,75	3,50	-

Källa: Konjunkturläget augusti 2008 (Konjunkturinstitutet) samt
Penningpolitisk uppföljning september 2008 (Riksbanken)

Riksbanken har de senaste åren stramat åt penningpolitiken i takt med att inflationstrycket stigit i svensk ekonomi. Regeringens prognos för reporäntan är att den kommer att sänkas under 2009.³ I takt med att efterfrågan i ekonomin tilltar höjer Riksbanken reporäntan under 2010 och den bedöms mot slutet av 2011 ligga på 4,0 procent.

Offentlig sektor

Offentliga sektorns finanser

Den offentliga sektorns finanser har stärkts under de senaste åren och 2007 uppgick det finansiella sparandet till 3,5 procent av BNP (108 miljarder kronor), se Tabell 6. En viktig förklaring till att de offentliga finanserna utvecklats starkt är den goda konjunkturutvecklingen som bidragit till högre inkomster och lägre utgifter.

Tabell 6: Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	2007	2008	2009	2010	2011
Inkomster	1645	1685	1703	1768	1841
<i>Procent av BNP</i>	53,6	52,8	51,5	51,1	50,6
Ålderspensionssystemet	223	229	236	244	254
Stat (exkl. affärsverk)	913	908	894	930	968
kommunal sektor	701	736	764	788	815
Utgifter	1537	1597	1668	1712	1749
<i>Procent av BNP</i>	50	50,1	50,5	49,5	48,1
Ålderspensionssystemet	189	202	221	236	249
Stat (exkl. affärsverk)	360	362	376	382	383
kommunal sektor	692	725	761	786	813
Finansiellt sparande	108	88	35	56	93
<i>Procent av BNP</i>	3,5	2,8	1,1	1,6	2,5
Ålderspensionssystemet	34	27	15	8	4
Stat (exkl. affärsverk)	66	51	18	45	86
kommunal sektor	9	10	3	2	2
Skattekvot (offentlig sektor)	47,9	47,2	46	45,8	45,5
Statsskuld (konsoliderad)	1115	992	910	820	697
<i>Procent av BNP</i>	36,3	31,1	27,5	23,7	19,2

Källa: Budgetpropositionen för 2009

³ Den 8 oktober 2008 sänkte Riksbanken tillsammans med ett antal andra centralbanker räntorna med 0,50 procentenheter i en gemensam aktion för att mildra konsekvenserna av den pågående finansiella krisen.

Den avmattning i ekonomin som nu sker tillsammans med de reformer som föreslås och aviseras i budgetpropositionen bidrar till att det finansiella sparandet minskar som andel av BNP 2008 och 2009. Under 2010 och 2011 beräknas det finansiella sparandet åter öka till följd av att utgifterna minskar relativt mycket som andel av BNP.⁴

De budgetpolitiska målen

Regeringen betonar att finanspolitikens främsta uppgift är att lägga grunden för uthållig tillväxt och full sysselsättning genom att upprätthålla sunda offentliga finanser. Två övergripande budgetpolitiska mål styr regeringens budgetpolitik; överskottsmålet för de offentliga finanserna och utgiftstaket för staten och ålderspensionssystemet. Dessutom finns kravet om balanserad budget för den kommunala sektorn.

Överskottsmålet

Sedan 2007 gäller ett överskottsmål på 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Överskottsmålet motiveras främst av behovet att stärka den offentliga sektorns finansiella ställning inför framtida demografiska påfrestningarna på de offentliga välfärdssystemen. Denna buffert skapar dock även ett utrymme så att finanspolitiken kan bidra till att dämpa konjunktursvängningarna, d.v.s. det finansiella sparandet kan variera mellan åren som en följd av det konjunkturrella läget.

Tabell 7: Nyckeltal för de finans- och budgetpolitiska målen

	2008	2009	2010	2011
Finansiellt sparande (FS)¹	2,8	1,1	1,6	2,5
Utgiftstak²	957	991	1020	1050
Budgeteringsmarginal^{2, 4}	16,9	37,6	34,7	48,7
Takbegränsade utgifter ²	940,1	953,4	985,3	1001,3
Resultat i kommunsektorn³	12	4	4	3

¹ Procent av BNP

² Miljarder kronor

³ Resultat före extraordinära poster (miljarder kronor)

⁴ Regeringens förslag i budgetpropositionen för 2009

Källa: Budgetpropositionen för 2008

Olika mått kan användas för att utvärdera om det offentliga sparandet ligger i nivå med överskottsmålet. Samtliga av de mått som regeringen använder indikerar att den offentliga sektorns sparande är i linje med det av regeringen

⁴ Föreslagna reformer omfattar 32 miljarder kronor 2009, 35 miljarder kronor 2010 och 36 miljarder kronor 2011.

fastlagda överskottsmålet – det finns t.o.m. ett visst reformutrymme även kommande år även om regeringen betonar att osäkerheten är stor.

Utgiftstaket

Sedan 1997 är budgetpolitikens främsta styrmedel utgiftstaken, vilka normalt bestäms tre år i förväg. Utgiftstaken förhindrar att tillfälligt högre inkomster används för att bekosta varaktigt högre utgifter. Utgiftstaket är dessutom ett viktigt instrument för att säkerställa överskottsmålet.

Skillnaden mellan utgiftstaket och de prognostiserade takbegränsande utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen. Budgeteringsmarginalen är i första hand avsedd att fungera som en buffert om utgifterna på grund av konjunkturen eller strukturella förändringar utvecklas på ett annat sätt än vad som prognostiserats. Regeringen har en riktlinje att budgeteringsmarginalen bör vara minst 1 procent av de takbegränsande utgifterna för innevarande år (t). Eftersom osäkerheten om utgiftsutvecklingen är större på längre sikt ökar regeringen buffertkravet stegvis; 1,5 procent för 2009 (år t+1), 2 procent för 2010 (år t+2) och 3 procent för 2011 (år t+3).

Som framgår av Tabell 7 underskrider de takbegränsade utgifterna utgiftstaket för samtliga år. Även budgeteringsmarginalen uppfyller regeringens buffertkrav.

Balanskravet för kommunal sektor

Enligt det balanskrav som gällt från och med bokslutet för 2005 ska ett underskott regleras inom tre år. Kommunsektorn uppvisade sitt bästa resultat någonsin 2007, då resultatet före extraordinära utgifter uppgick till 14 miljarder kronor (10 miljarder för kommunerna och 4 miljarder för landstingen). Sektorn klarade inte bara balanskravet utan också den av Sveriges Kommuner och Landsting föreslagna tumregeln att resultatet bör ligga runt 2 procent av erhållna skatter och generella statsbidrag.

Även för 2008 förväntas såväl kommuner som landsting att uppvisa ett stort överskott (12 miljarder), men därefter bedöms den ekonomiska situationen i kommunsektorn försämrats, se tabell 7.

Prognosjämförelser

Jämförelser med prognosen i 2008 års ekonomiska vårproposition

Prognoserna i 2008 års ekonomiska vårproposition byggde på att inga nya reformer skulle genomföras under tidsperioden. I Konjunkturinstitutets

prognos i mars låg dock en bedömning att finanspolitiken får en expansiv inriktning 2009, där Konjunkturinstitutets prognos baserades på att omkring 30 miljarder kronor kommer att tas i anspråk för ofinansierade inkomstminskningar och utgiftsökningar 2009.

Detta kan vara en förklaring till att finansdepartementet i vårpropositionen hade en betydligt mer pessimistisk syn på den svenska ekonomins utveckling än vad Konjunkturinstitutet hade. Regeringen gjorde dock samma bedömning om att det finns ett utrymme för ofinansierade reformer som Konjunkturinstitutet, men vill inte kvantifiera utrymmets storlek.

Det huvudsakliga syftet med att exkludera förslag till reformer i vårpropositionen är att regeringen ska koncentrera budgetarbetet till den årliga budgetpropositionen. Ett annat syfte är att vårpropositionen ska ge större utrymme för genomarbetade bedömningar av bl.a. reformutrymmet och därmed förbättra beslutsunderlaget inför budgetpropositionen.

Tabell 8: Finansdepartementets prognoser

Procentuell förändring där annat inte anges

	2008		2009		2010		2011	
	Vår 2008	Höst 2008	Vår 2008	Höst 2008	Vår 2008	Höst 2008	Vår 2008	Höst 2008
BNP	2,1	1,5	1,8	1,3	2,9	3,1	2,5	3,5
Hushållens kons.utg.	2,8	1,8	2,6	2,3	3,4	3,2	3,4	3,2
Offentliga kons.utg.	0,6	0,4	0,3	0,9	-0,3	0	-0,5	0
Fasta bruttoinvest.	4,1	3	2,1	-0,8	3,7	4,4	3,5	7,5
Lagerinvesteringar ¹	-0,3	-0,5	0,0	-0,1	0,3	0,2	0	0,1
Export	5,5	4,6	4,8	3,8	5,5	7,3	5,5	6,5
Import	6,1	4,3	5,3	4,1	5,6	7,4	5,7	6,7
Antal sysselsatta	0,9	1,2	0,2	0	0,2	-0,2	0,2	0,9
Total arbetslöshet	5,9	6	6,1	6,4	5,9	6,6	5,7	6
Produktivitet	0,7	-0,5	2,4	1,9	2,3	2,9	2	2,5
KPI (årsgenomsnitt)	3,2	3,8	2,8	2,4	2,5	1,3	2,4	2,7
Timlön	4,3	4,3	4,1	4,1	4,0	3,5	3,9	3,8
Finansiellt sparande (miljarder kr)	92	88	84	35	117	56	151	93

¹ Bidrag till BNP-tillväxten

Källa: 2008 års vårproposition och budgetpropositionen för 2009

När det gäller revideringar av prognosen är regeringens bedömning i budgetpropositionen att den globala tillväxten blir lägre 2009 jämfört med vad som förutsågs i våras. Detta innebär att även Sveriges tillväxt för 2009 reviderats ned, men regeringens bedömning är dock att de förslag som lämnas i budgetpropositionen för 2009 mildrar avmattningen i BNP-tillväxt.

Jämförelser med Konjunkturinstitutets augusti-prognos

Regeringen och Konjunkturinstitutet gör ungefär samma bedömning om den ekonomiska utvecklingen i Sverige. På en punkt skiljer sig dock prognoserna åt. Regeringen och Konjunkturinstitutet gör inte samma bedömning av det finansiella sparandet 2010. Orsaken till detta är att Konjunkturinstitutet gör den bedömningen att finanspolitiken blir expansiv även 2010.

Enligt KI motiverar konjunkturläget 2010 att det finansiella sparandet (konjunkturjusterade) kan fortsätta att anpassas ner i riktning mot överskottsmålet. Regeringen är dock mer försiktig och betonar rådande osäkerhet och meddelar att man kommer att återkomma i budgetpropositionen för 2010 med en specificering av ett eventuellt reformutrymme.

Tabell 9: Prognosjämförelse: Finansdepartementet - Konjunkturinstitutet

Procentuell förändring där annat inte anges

	2008		2009		2010	
	KI	Finans	KI	Finans	KI	Finans
BNP	1,7	1,5	1,4	1,3	3,3	3,1
Hushållens konsumtionsutg.	1,6	1,8	2,2	2,3	3,1	3,2
Offentliga konsumtionsutg.	0,7	0,4	1,0	0,9	2,1	0,0
Fasta bruttoinvesteringar	4,2	3,0	1,9	-0,8	3,3	4,4
Lagerinvesteringar ¹	-0,5	-0,5	-0,6	-0,1	0,3	0,2
Export	5,0	4,6	3,9	3,8	6,0	7,3
Import	4,7	4,3	3,9	4,1	6,2	7,4
Antal sysselsatta	1,2	1,2	-0,2	0,0	0,4	-0,2
Total arbetslöshet	5,9	6,0	6,5	6,4	6,7	6,6
Produktivitet	-0,4	-0,5	1,8	1,9	2,3	2,9
KPI (årsgenomsnitt)	3,8	3,8	2,5	2,4	1,6	1,3
Timlön	4,0	4,3	3,9	4,1	3,5	3,5
Finansiellt sparande (miljarder kr)	83	88	31	35	23	56

¹ Bidrag till BNP-tillväxten

Källa: Budgetpropositionen för 2009 respektive Konjunkturläget - augusti